

Vsebina

Gospodarska rast.....	2
Dolg in primanjkljaj	2
Bruto zunanji dolg	3
Slovensko gospodarstvo.....	3
Podjetja	4
Gospodinjstva (Razpoložljivi dohodek gospodinjstev)	4
Kupna moč in primerjava dohodkov	4
Gospodarska klima	5
Brezposelnost.....	5
Prosta delovna mesta.....	5
Plače	6
Pokojnine.....	6
Družbena neenakost	6
Cene.....	7
Prebivalstvo.....	7
Izobraževanje	8
Kultura	9
Digitalna družba (IKT)	9
Življenjski pogoji	10
Zadovoljstvo z življenjem	10
Zdravje.....	10
Revščina.....	11
Kriminaliteta.....	11
Kmetijstvo	12
Hrana	12
Energetika	12
Okolje	13
Turizem.....	13
Transport.....	13

Gospodarska rast

Gospodarsko rast imamo že od 4. četrtnetja 2013, na letni ravni od leta 2014. V 2017 so bile stopnje rasti dokaj visoke, v vseh treh četrtnetjih so bile višje od 4,5 %. Od začetka leta do konca septembra 2017 se je BDP glede na isto obdobje lani realno povečal za 4,7 %. Če bi imeli v zadnjem četrtnetju leta 2017 enako visoko rast kot v 3. četrtnetju, to je 4,5 %, bi bila letna gospodarska rast v letu 2017 4,7-odstotna. Predkrizno raven BDP smo dosegli v 2. četrtnetju letos; obdobje okrevanja se je tako za slovensko gospodarstvo končalo.

Na dokaj visoko gospodarsko rast v 2017 sta pozitivno vplivali obe glavni komponenti BDP: izvoz in domače trošenje. Rast izvoza blaga in storitev se nadaljuje, izvoz je naraščal hitreje od uvoza, kar je vplivalo na povečanje zunanjetrgovinskega presežka. Ta je bil v 3. četrtnetju 2017 rekorden, predstavljal je 11,6 % BDP. Izvoz je bil v 3. četrtnetju za 33 %, uvoz pa za 11 % višji kot pred devetimi leti.

Končna potrošnja raste že od leta 2014. V zadnjem letu se je rast nekoliko okrepila in se giblje v povprečju okrog 2,6 %. Razlog za to je lahko povečanje razpoložljivega dohodka gospodinjestev. Povečujejo se izdatki gospodinjestev, in to v vseh skupinah proizvodov. Podobno kot v lanskem letu se najbolj povečujejo izdatki za nakupe trajnih dobrin (to so avtomobili, pohištvo in večji gospodinjski aparati), vendar se rast končne potrošnje glede na leto 2016 nekoliko umirja. V primerjavi z obdobjem pred krizo je večja za 6 %.

Od leta 2015 raste tudi trošenje države, kar je posledica sproščanja varčevalnih ukrepov in povečevanja zaposlovanja.

Bruto investicije v osnovna sredstva (BIOS) so nizke in še vedno za okrog 40 % nižje kot v letih pred krizo. BIOS v zgradbe in objekte so se po dveh letih padcev v začetku leta začele povečevati, v prvi polovici leta je bila rast teh investicij intenzivnejša. Investicije v stroje in opremo se povečujejo približno dve leti, četrtnetne stopnje rasti so se gibale med 4,8 % in 12,2 %.

Zaposlenost se letos povečuje z višjimi stopnjami kot doslej, v povprečju se je povečala za 2,8 %. V številu je to za okrog 26.000 oseb.

Dolg in primanjkljaj

Zadnji podatki kažejo, da se je **dolg države** od leta 2008 naprej neprestano povečeval, v 2016 pa se je zmanjšal. Znašal je 31.730 mio. EUR ali 78,5 % BDP, kar je za 333 mio. EUR manj kot v 2015. Posledično se je zmanjšal tudi dolg na prebivalca; v letu 2016 je znašal 15.369 EUR.

Po napovedih Ministrstva za finance naj bi dolg države konec letošnjega leta znašal 75,2 % BDP, do leta 2020 pa naj bi se znižal na raven 67,5 % BDP.

Postopnemu zniževanju dolga države sledi tudi gibanje izdatkov za obresti. Te so se v 2016 v primerjavi z letom prej znižale za 32 mio. EUR, tj. na 3,0 % BDP. Ministrstvo za finance predvideva, da naj bi se izdatki za obresti v 2017 znižali na 2,6 % BDP.

Po zadnjih podatkih Eurostata je dolg v članicah EU-28 konec leta 2016 znašal povprečno 83,2 % BDP. Najnižji je bil v Estoniji, Luksemburgu in Bolgariji, najvišji pa v Grčiji, Italiji in na

Portugalskem. Primerjava s sosednjimi državami pokaže, da so imeli nižji dolg od slovenskega na Madžarskem (74 % BDP), medtem ko je bil na Hrvaškem, v Avstriji in Italiji višji. Na Hrvaškem je znašal 83 % BDP, v Avstriji 84 % BDP in Italiji 132 % BDP.

Primanjkljaj države se od leta 2013 postopno znižuje. Lani je znašal 1,9 % BDP (754 mio. EUR) in je bil v primerjavi z letom 2015 nižji za odstotno točko. S tem je Slovenija uspešno zmanjšala dolgoročno javnofinančna tveganja in uresničila zaveze Pakta stabilnosti in rasti. Po napovedih Ministrstva za finance naj bi se primanjkljaj države postopno zmanjševal tudi v letih 2017–2020; v 2017 naj bi znašal 321 mio. EUR ali 0,8 % BDP, kar je za 1,1 odstotne točke manj kot v preteklem letu.

V prvi polovici letošnjega leta je Slovenija ustvarila primanjkljaj v višini 110 mio. EUR ali 0,5 % BDP. Prvo polovico leta je zaznamovala predvsem visoka rast prihodkov in postopno naraščanje izdatkov, ki je nakazovala nadaljnje sproščanje varčevalnih ukrepov in postopen zagon črpanja sredstev EU, zaradi česar država počasi povečuje tudi izdatke za bruto investicije v osnovna sredstva.

Po zadnjih podatkih Eurostata je primanjkljaj v članicah EU-28 v 2016 znašal povprečno 1,7 % BDP. Največji primanjkljaj so ustvarile Španija (–4,5 % BDP), Francija (–3,4 % BDP) in Romunija (–3,0 % BDP). Devet držav članic EU-28 je imelo presežek, med njimi največjega Luksemburg (+1,6 % BDP). Če primanjkljaj države v Sloveniji primerjamo s primanjkljajem v sosednjih državah, ugotovimo, da so najvišji primanjkljaj ustvarili v Italiji (–2,5 % BDP), najnižjega pa je imela Hrvaška (–0,9 % BDP).

Bruto zunanji dolg

Zunanji dolg je zelo pomemben kazalnik zadolženosti, saj njegovo vračanje ni priliv v domači sektor in zato dejansko pomeni odliv iz gospodarstva, torej v tujino. Bruto zunanji dolg predstavlja znesek obveznosti rezidentov do nerezidentov na določen dan in vključuje obveznosti plačila glavnice in/ali obresti, ki jih bodo dolžniki morali plačati v prihodnosti.

Po zadnjih razpoložljivih podatkih Banke Slovenije se bruto zunanji dolg Slovenije od leta 2014 postopno znižuje. Konec leta 2016 je znašal 44,8 mrd. EUR in je bil v primerjavi z decembrom 2015 nižji za 1,8 mrd. EUR. Konec septembra 2017 je bruto zunanji dolg Slovenije dosegel 43,2 mrd. EUR in je bil za 2,1 mrd. EUR nižji kot pred enim letom. Najizraziteje je svojo zadolženost zmanjšala država, sledili so drugi sektorji in banke. V strukturi bruto zunanjega dolga je s 54 % celotnega dolga prevladoval državni sektor, s 37 % so sledili drugi sektorji, z 9 % pa banke. Glede na obliko finančnih instrumentov prevladuje dolg v dolžniških vrednostnih papirjih (50 %) in posojilih (24 %).

Po podatkih Eurostata je bruto dolg sektorja država do tujine konec leta 2016 znašal 67,1 % celotnega dolga (v 2015: 75,8 %) in je bil primerljiv s Finsko, Litvo in Estonijo.

Slovensko gospodarstvo

Celotno gospodarstvo je leto 2016 zaključilo s presežkom (neto posojanje) v višini 4,5 % BDP. Ta je bil nekoliko nižji kot v 2015 (5,6 % BDP), predvsem zaradi nižjih prihodkov od investicijskih podpor, saj je bilo iz virov EU načrpanih manj sredstev za investicije v osnovna sredstva kot v

letu prej. Tudi v prvi polovici leta 2017 je gospodarstvo ustvarilo presežek; tokrat je znašal 6 % BDP. Celotno gospodarstvo ustvarja presežke od leta 2012 dalje. V zadnjih dveh letih se je presežek sicer nekoliko zmanjšal, a je še vedno visok.

Podjetja

Podjetja so tudi v prvi polovici 2017 ustvarila presežek; ta je znašal 120 mio. EUR in bil za 51 mio. EUR nižji kot v prvi polovici 2016. Presežek se po letu 2014, ko je bil najvišji, zmanjšuje.

Investicijska aktivnost podjetij se postopoma krepi, vendar je še vedno precej pod ravniyo iz let pred gospodarsko krizo.

Stopnja investiranja (to je delež bruto investicij v osnovna sredstva v dodani vrednosti) je v 2016 znašala 20 %, v prvi polovici 2017 pa 22 %. Stopnja dobička (to je razmerje med bruto poslovnim presežkom in bruto dodano vrednostjo) je v prvi polovici 2017 znašala 34,8 % in bila za 1,2 odstotne točke višja kot v istem obdobju 2016.

V 2016 je v Sloveniji poslovalo malo več kot 196.000 podjetij. Zaposlovala so skoraj 860.000 oseb in ustvarila 98.570 milijonov EUR prihodka. Vrednosti vseh navedenih podatkov so bile višje kot v prejšnjem letu: podjetij je bilo za 2,2 % več, oseb, ki delajo, je bilo za 2,5 % več, ustvarjeni prihodek pa je bil višji za 3,4 %. Število podjetij se je najizraziteje zvišalo v dejavnosti poslovanje z nepremičninami (za 9,8 %), število oseb, ki delajo, in prihodek sta se najizraziteje zvišala v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih (za 7,0 % oz. za 21,1 %).

Samostojni podjetniki posamezniki so največja skupina podjetij, gospodarske družbe pa zaposlujejo največ oseb, ki delajo, in ustvarijo največji del prihodka.

Gospodinjstva (Razpoložljivi dohodek gospodinjstev)

Razpoložljivi dohodek gospodinjstev se je v prvi polovici 2017 še nekoliko zvišal in v primerjavi s prvo polovico 2016 je bil višji za 4,7 %. K temu veliko prispevajo sredstva za zaposlene; ta so se v prvem polletju 2017 zvišala za več kot 5 %.

Razpoložljivi dohodek namenijo gospodinjstva za potrošnjo in varčevanje. Rast izdatkov za končno potrošnjo gospodinjstev je v prvi polovici 2017 v primerjavi z istim obdobjem lani presešla rast razpoložljivega dohodka. Izdatki za končno potrošnjo gospodinjstev so bili v prvi polovici 2017 v primerjavi z istim obdobjem 2016 nominalno višji za 6,1 %, kar se je odrazilo v nižji stopnji varčevanja gospodinjstev. V prvi polovici 2017 je stopnja varčevanja gospodinjstev znašala 15,5 % (v prvi polovici 2016: 16,7 %).

Kupna moč in primerjava dohodkov

Dejanska individualna potrošnja (DIP) v standardih kupne moči (ta odraža materialno blaginjo gospodinjstev in s tem kupno moč prebivalstva) se je v Sloveniji do leta 2008 približevala povprečju v EU-28 in je v 2008 dosegla 80 % vrednosti tega povprečja. Po 2008 se je vrednost DIP nekoliko znižala in v zadnjih letih dosega 76 % povprečja v EU-28. Po vrednosti tega kazalnika so bile Sloveniji v 2016 najbližje Poljska (75 %) Slovaška (77 %) in Grčija (77 %).

Naš BDP na prebivalca po kupni moči se je do leta 2008 prav tako kot dejanska individualna potrošnja v standardih kupne moči približeval povprečju v EU-28. Od 2008 do 2013 pa se je zmanjšal kar za 9 odstotnih točk: z 90 % povprečja v EU-28 (2008) na 81 % (2013). V 2014 in 2016 je bil enak, in sicer je znašal 83 % povprečja v EU-28. Sloveniji sta bili po vrednosti tega kazalnika v 2016 najbližji Češka republika in Ciper.

Gospodarska klima

Ugodni trendi se kažejo tudi v kazalniku gospodarske klime. Njegova vrednost je v 2017 naraščala. Od maja 2014 se giblje nad dolgoletnim povprečjem, v novembru 2017 pa je dosegla drugo najvišjo vrednost, odkar jo merimo; višja je bila le v juliju 2007.

Razpoloženje se je v 2017 izboljšalo v vseh opazovanih dejavnostih (industrija, trgovina, storitve, gradbeništvo) in tudi med potrošniki. Velik premik se je zgodil ravno pri mnenju potrošnikov. Ti so bili v oktobru in novembru 2017 najbolj optimistični doslej; vrednost kazalnika zaupanja potrošnikov je bila namreč v teh dveh mesecih najvišja v celotnem obdobju, odkar izvajamo to raziskovanje, tj. od leta 1996. Pozitiven trend se je začel leta 2013 in se še vedno nadaljuje, vrh pa je kazalnik dosegel ravno v zadnjem obdobju.

Brezposelnost

Stopnja anketne brezposelnosti je bila po zadnjih podatkih (3. četrletje 2017) 6,3-odstotna, kar je najnižja vrednost tega podatka po 3. četrletju 2009. To je po začetku gospodarske krize ena izmed najnižjih stopenj brezposelnosti, vendar je od tiste iz obdobja pred omenjeno krizo še vedno oddaljena (v 3. četrletju 2008: 4,1 %). V primerjavi s celotno Evropsko unijo je imela Slovenija po zadnjih mednarodnih podatkih (ti se nanašajo na 2. četrletje 2017) nižjo stopnjo brezposelnosti (6,4 %) od povprečja v EU-28 (7,6 %).

Od 2013 se znižuje tudi stopnja dolgotrajne brezposelnosti (število oseb med aktivnim prebivalstvom, ki so brezposelne 12 ali več mesecev). Med vsemi brezposelnimi je približno polovica dolgotrajno brezposelnih. Med brezposelnimi, starejšimi od 50 let, je bilo dolgotrajno brezposelnih skoraj 66 %, med tem ko je bilo med brezposelnimi mladimi (15–29 let) takih 34 %.

Med mladimi (15–29 let) se je v zadnjem obdobju ponovno zvišalo število tistih, ki delajo v neformalnih oblikah dela, npr. prek študentskega servisa. Teh je bilo v 3. četrletju 2017 43.000. S tem se je stopnja brezposelnosti med mladimi znižala in je bila po zadnjih razpoložljivih podatkih 9,9-odstotna ali kar za 8,6 odstotne točke nižja kot pred tremi leti. Opažamo, da med zaposlenimi mladimi rahlo narašča tudi število zaposlenih mladih v delovnem razmerju. V 3. četrletju letošnjega leta jih je bilo 110.000, to je za 6,4 % več kot pred štirimi leti. 64 % teh mladih (15–29 let) je bilo v delovnem razmerju za nedoločen čas.

Prosta delovna mesta

Stopnja prostih delovnih mest je bila v 3. četrletju 2017 2,3-odstotna oziroma najvišja po začetku gospodarske krize. Stopnja prostih delovnih mest je delež prostih delovnih mest od vseh delovnih mest skupaj (prostih + zasedenih). Vsaj eno prosto delovno mesto je objavilo

okoli 21 % delodajalcev. Podatki kažejo, da se povečuje tako število prostih kot tudi število zasedenih delovnih mest, kar potrjuje, da so razmere na trgu dela ugodne.

Plače

V 2017 smo zaznali rast povprečne mesečne bruto plače; od januarja do septembra je bila za nekaj več kot dva odstotka (2,2 %) višja kot v istem obdobju prejšnjega leta. To je posledica rasti povprečnih mesečnih bruto plač v obeh sektorjih, javnem (2,6 %) in zasebnem (2,4 %). V sektorju država, v katerega spadajo državna uprava, občine, javne bolnišnice, javne šole ipd., so se plače zvišale za 2,7 %.

Rast povprečne bruto plače je bila letos vsako četrletje opaznejša; glede na ista četrletja 2016 se je v 1. četrletju 2017 zvišala za 1,5 %, v 2. četrletju za 2,3 %, v 3. četrletju pa že za 2,8 %. Dinamika rasti plač po četrletjih 2017 je bila približno enaka v obeh sektorjih (javnem in zasebnem).

Pokojnine

(vir: ZPIZ)

Po zadnjih razpoložljivih podatkih – ti se nanašajo na oktober 2017 – je povprečna neto starostna pokojnina znašala 622 EUR, kar je za 1,2 % več kot oktobra 2016. Uživalcev starostne pokojnine je bilo okoli 442.000 ali 1,2 % več kot v istem mesecu prejšnjega leta. Trenutne stopnje rasti števila uživalcev starostnih pokojnin so med najnižjimi v zadnjih 20 letih in kažejo na učinke ZPIZ-2, ki določa strožje pogoje za pridobitev te pravice.

Povprečno število uživalcev invalidskih pokojnin upada; v oktobru 2017 jih je bilo 81.500 ali 2,5 % manj kot v oktobru 2016. Upadlo je tudi število uživalcev družinskih pokojnin (glede na oktober 2016 za 7,3 %), povečalo pa se je število vdovskih pokojnin (glede na oktober 2016 za 3,1 %).

Družbena neenakost

Oba kazalnika dohodkovne neenakosti (Ginijev količnik in razmerje kvintilnih razredov) sta v Sloveniji med najnižjimi v EU.

V 2016 je neenakost porazdelitve dohodka med gospodinjstvi ostala praktično enaka: vrednost Ginijevega količnika se je glede na 2015 namreč znižala za 0,1 odstotne točke, vrednost razmerja kvintilnih razredov pa je ostala enaka.

K relativno nizki dohodkovni neenakosti prispeva tudi socialna država s svojo prerazporeditveno funkcijo, ki z različnimi oblikami socialnih transferjev blaži stiske gospodinjstev s prenizkimi dohodki.

Cene

Junija 2016 se je prekinilo skoraj dve leti trajajoče obdobje deflacije. Rast cen na letni ravni se je nadaljevala tudi v letu 2017. Letno inflacijo so v največji meri zviševali dražji naftni derivati in hrana.

Od začetka januarja do konca novembra letos so se cene življenjskih potrebščin v Sloveniji v povprečju zvišale za 1,8 %, najbolj v skupinah oblačila in obutev ter izobraževanje. Cene oblačil in obutve so se podražile za 4,4 %, po več letih pa so se spremenile tudi nekatere cene terciarnega izobraževanja, kar je pripomoglo k povprečnemu dvigu cen v skupini izobraževanje. Te so se zvišale za 3,7 %. Cene v skupinah komunikacije ter stanovanjska in gospodinjska oprema in tekoče vzdrževanje stanovanj pa so se v povprečju znižale (za 2,0 % oz. za 0,3 %).

Prebivalstvo

Slovenija ima okoli 2.066.000 prebivalcev, njihova povprečna starost je 43,0 leta, skoraj 19 % prebivalcev pa je starih najmanj 65 let. Na dan se rodi povprečno 56 otrok, povprečno 54 prebivalcev umre, povprečno 45 se jih priseli iz tujine, povprečno 43 se jih odseli, povprečno 36 se jih poroči in povprečno 14 se jih razveže.

V 2016 se je število prebivalcev povečalo za 1.707 – delno zaradi pozitivnega naravnega, delno zaradi selitvenega prirasta. Glede na rezultate projekcij prebivalstva 2015, ki so nastale v sodelovanju med Eurostatom in nacionalnimi statističnimi uradi za vse države članice EU in Norveško, naj bi se prebivalstvo Slovenije povečevalo do približno leta 2025 (in se povečalo na okrog 2.083.000), nato naj bi začelo počasi padati. V naslednjih 65 letih naj bi se zelo pomembno spremenila starostna sestava prebivalstva Slovenije. V 2016 so bili starejši (tj. osebe, stare 65 ali več let) skoraj 19 % prebivalstva, v 2057 naj bil bilo v tej starostni skupini skoraj 31 % prebivalcev Slovenije, v 2080 pa nekaj manj kot 29 %.

V 2016 se je rodilo 20.345 (živih) otrok, kar je 296 (ali 1,4 %) manj kot leto prej. Tudi v 1. četrtnem letu 2017 je bilo število rojenih nižje kot v istem obdobju leta 2016, in sicer za 198. Naravni prirast je bil izrazito negativen (–1.455). To je pričakovano, saj v rodno dobo vstopajo številčno šibkejše generacije žensk, ki se poleg tega za otroke odločajo čedalje starejše.

Največ dečkov je dobilo ime Luka, največ deklic ime Zala. Povprečna starost vseh mater, ki so rodile v 2016, je bila 30,9 leta, povprečna starost tistih, ki so v 2016 rodile prvič, pa 29,4 leta. 58,6 % otrok je bilo rojenih neporočenim materam. 1.166 (5,7 %) otrok se je rodilo staršema, ki nista slovenska državljana.

Umrlo je nekaj manj kot 20.000 prebivalcev ali 0,7 % manj kot v 2015. Umrli moški so bili stari povprečno 73,0 leta, umrle ženske 81,4 leta. Deček, rojen v 2016, lahko pričakuje, da bo dočakal malo manj kot 78 let, deklica, rojena v istem letu, pa malo manj kot 84 let.

V 2016 se je v Slovenijo priselilo 16.623 prebivalcev, iz države pa se jih je odselilo 15.572. Selitveni prirast se je v primerjavi z letom prej podvojil: priselilo se je 1.051 oseb več, kot se je odselilo. Med prebivalci Slovenije je bilo 5,5 % tujih državljanov. Selitveni prirast **državljanov Slovenije** je bil v 2016 že sedemnajsto leto zapored negativen: iz države se jih je odselilo 5.955 več, kot se jih je v državo priselilo. Selitveni prirast tujih državljanov pa je bil že osemnajsto leto zapored pozitiven: v Slovenijo se jih je priselilo 7.006 več, kot se jih je iz nje odselilo.

Izobraževanje

Slovenija je z deležem mladih (30–34 let) z doseženo terciarno izobrazbo (44 %) in z nizko stopnjo zgodnje opustitve šolanja (5 %) v 2017 dosegla v tem letu dva od ključnih ciljev strategije Evropa 2020. Z visokim deležem otrok in mladih, vključenih v vse ravni formalnega izobraževanja, in tudi z visokim deležem tistih, ki izobraževanje zaključijo, se med državami članicami OECD in EU uvršča visoko. Posledično se je v zadnjih letih precej izboljšala izobrazbena struktura prebivalstva: zmanjšal se je delež prebivalstva z doseženo največ osnovnošolsko izobrazbo (v 2016: 25 %; v 2011: 29 %), obenem pa se je povečal delež terciarno izobraženih prebivalcev (v 2015: 22 %; v 2011: 17,5 %). Po deležu mladih s terciarno izobrazbo je Slovenija v zadnjih letih presegla povprečje v celotni EU.

Število otrok, vključenih v vrtce, se zaradi demografskih razmer že nekaj let povečuje; v zadnjih 10 letih se je povečalo skoraj za 30.000. Kljub temu je bilo v šolskem letu 2016/17 v vrtce vpisanih 91% vseh otrok med 4. in 5. letom. Ta delež še ne dosega v strategiji Evropa 2020 postavljenega cilja, ki je 95 %.

Število otrok v osnovnih šolah se od šolskega leta 2011/12 povečuje, v lanskem šolskem letu (2016/17) je bilo v Sloveniji približno 177.000 osnovnošolcev, kar je 16.000 več kot pred petimi leti.

Pozitivne demografske spremembe pa še niso dosegle srednješolskega izobraževanja. Vpis v srednjo šolo še vedno pada. V šolskem letu 2016/17 je bilo vpisanih nekaj več kot 74.000 dijakov, kar je 5.900 manj kot pred petimi leti. Pri tem je padalo samo število vpisanih v gimnazijske programe, medtem ko je bilo število vpisanih v srednješolske poklicne in strokovne programe celo nekoliko višje kot leto prej. Naraščajoče zanimanje za poklicne in strokovne programe, ki so pomembni, ker mlade pripravljajo na delo in ker se odzivajo na potrebe trga dela, opazamo že vse od leta 2008; v lanskem šolskem letu je bilo med vsemi srednješolci dve tretjini dijakov poklicnega in strokovnega izobraževanja. Delež mladih med 15. in 18. letom starosti, vključenih v srednješolsko izobraževanje, ostaja stabilen (91%) in precej nad povprečjem držav članic EU in OECD.

Zgodnja opustitev izobraževanja (early school leavers) v Sloveniji ni pogost pojav. V 2016 je bilo med 18–24-letniki z doseženo največ osnovnošolsko izobrazbo 5 % takih, ki niso bili vključeni v nobeno izobraževanje (niti v formalno niti v neformalno). Ta delež je drugi najnižji v EU in precej nižji od povprečja v celotni EU (11 %); s tako vrednostjo omenjenega kazalnika je Slovenija že dosegla nacionalni cilj (5%) in presega cilj EU (10 %), postavljen v strategiji Evropa 2020.

Populacija študentov terciarnega izobraževanja se zadnja leta opazno zmanjšuje – trend se jasno kaže že od leta 2009/10, ko je bilo vpisanih skoraj 115.000 študentov, v letu 2016/17 pa je bilo študentov nekaj manj kot 80.000. Vendar v Sloveniji še vedno študira skoraj polovica mladih, starih 20–24 let, tako da je po vključenosti mladih v terciarno izobraževanje v samem svetovnem vrhu.

Eno od referenčnih meril v okviru strategije EU 2020 je tudi, da naj bi bilo najmanj 15 % odraslih, starih od 25 do 64 let, vključenih v sistem vseživljenjskega učenja. V 2016 je v Sloveniji v izobraževanju in usposabljanju sodelovalo nekaj manj kot 12 % oseb v omenjeni starostni skupini, kar je več od povprečja v celotni EU (11 %). Vendar pa se ta delež od leta 2010 (takrat

je znašal 16,4 %) postopno znižuje. Za Slovenijo in tudi za druge države sicer velja, da je delež odraslih, ki so vključeni v kakršno koli obliko formalnega in/ali neformalnega izobraževanja, bistveno višji pri mlajših osebah, pri tistih z doseženo terciarno izobrazbo in pri ženskah.

Kultura

Pojasnilo: Po do zdaj zbranih podatkih so od podatkov za leto 2016 na voljo podatki s filmskega področja, s področja založništva in knjižničarstvo ter kulturne dediščine v ožjem smislu, tj. podatki o nesnovni kulturni dediščini in nepremični kulturni dediščini. Drugi podatki bodo zaradi revizije metodologije statističnih raziskovanj, v katerih spremljamo muzejsko oz. galerijsko dejavnost ter odrsko dejavnost, na voljo 20. decembra letos.

V 57 slovenskih kinematografih si je v 2016 ogledalo filmske predstave 2,3 milijona obiskovalcev; 10 % teh obiskovalcev si je ogledalo slovenske filme. V kinematografe je bilo distribuiranih 473 filmov, med njimi je bilo 4 % slovenskih dolgometražnih filmov. (vir: Slovenski filmski center)

V 2016 je v Sloveniji izšlo 5.319 naslovov tiskanih knjig in brošur, v 2017 pa po začasnih podatkih NUK-a (stanje 1. 10.) 2.278 naslovov. Med v 2016 izdanimi knjigami je bilo 1.808 leposlovnih del, od tega je bilo 55 % izvernih del slovenske književnosti.

V slovenskih splošnih knjižnicah si je v 2016 izposojalo knjižno gradivo okoli 470.000 članov, in sicer v 271 krajevnih knjižnicah in 13 bibliobusih. Vseh obiskov v knjižnicah je bilo več kot 10 milijonov, kar pomeni, da je vsak član obiskal knjižnico povprečno 21-krat.

Na predlog Evropske komisije bo leto 2018 evropsko leto kulturne dediščine, in sicer z utemeljitvijo, da je kulturna dediščina bistvena komponenta kulturne raznolikosti in medkulturnega dialoga v EU. V registru nesnovne kulturne dediščine Ministrstva za kulturo (MK) je bilo konec leta 2016 vpisanih 56 enot (prakse, predstavitve, znanja, veščine ipd.), v registru nepremične kulturne dediščine MK pa 29.950 enot.

Digitalna družba (IKT)

Dandanes si skoraj ne predstavljamo dneva brez informacijsko-komunikacijske tehnologije. Po zadnjih podatkih (1. četrletje 2017) je med osebami, stariimi 16–74 let, 97 % uporabnikov mobilnega telefona; 75 % od teh jih uporablja pametni telefon ali smartphone.

Internet uporablja v Sloveniji redno 79 % oseb, starih 16–74 let, delež s starostjo pada. Internet je pomemben vir informacij in kanal za komuniciranje: 69 % oseb je prek interneta iskalo informacije o izdelkih ali storitvah; 61 % jih je bralo spletne novice, spletne časopise ali revije; 46 % jih je sodelovalo v spletnih družabnih omrežjih, npr. na Facebooku, Snapchatu, Instagramu ali v profesionalnih omrežjih, npr. v omrežju LinkedIn; 37 % jih je prek interneta telefoniralo ali opravilo video klic s spletno kamero.

Spletno nakupovanje narašča v vseh starostnih skupinah. V zadnjih 12 mesecih (pred anketiranjem) je opravilo vsaj en spletni nakup 46 % oseb (v 2016: 40 %). Polovica e-kupcev je prek spleta kupila oblačila, športno opremo ali obutev (v 2016: 44 %). 77 % e-kupcev je nakupovalo pri spletnih prodajalcih iz Slovenije.

Življenjski pogoji

Po zadnjih podatkih (1. 1. 2015) je v Sloveniji okoli 820.000 zasebnih gospodinjstev, v katerih živi 98 % prebivalcev. 2 % prebivalcev pa živita v skupinskih gospodinjstvih (domovi za starostnike, študentski domovi ipd.). Povprečno zasebno gospodinjstvo šteje 2,47 člana, tretjina vseh gospodinjstev pa je enočlanskih.

Finančni položaj gospodinjstev se je v 2016 nekoliko izboljšal. Delež gospodinjstev, ki so s svojimi dohodki preživela mesec brez težav, se je povečal za 2 odstotni točki: z 12 % (toliko je znašal v 2014 in 2015) na 14 %. Enotedenske letne počitnice zunaj doma (lahko tudi pri sorodnikih, v počitniški hišici) za vse člane gospodinjstva si je v 2016 finančno lahko privoščilo 69 % gospodinjstev. To je za odstotno točko več kot v 2015 in za 4 odstotne točke več kot v 2014. Približno v enakem obsegu se je povečalo število gospodinjstev, ki bi bila zmožna poravnati nepričakovane izdatke v višini 600 EUR. V 2016 bi si take izdatke lahko privoščilo 55 % gospodinjstev ali za odstotno točko več kot v 2015 in za 4 odstotne točke več kot v 2014.

S težavami, kot so puščajoča streha, vlažne stene, vlažni temelji, trhli okenski okvirji ali trhla tla, se je v 2016 spopadala skoraj četrtina gospodinjstev. 5 % gospodinjstev je menilo, da živijo v pretemnih stanovanjih. Gospodinjstev, ki so imela težave z onesnaženostjo okolja, je bilo 16 %, težave s hrupom je navedlo 15 % gospodinjstev, težave s kriminalom, nasiljem ali vandalizmom v okolici pa je omenjalo 9 % gospodinjstev. Ker se stanovanjski pogoji ne spreminjajo hitro, je pričakovano tudi to, da se deleži gospodinjstev, ki imajo omenjene težave, z leti bistveno ne spreminjajo.

Zadovoljstvo z življenjem

Prebivalci, stari 16 ali več let, so v 2016 ocenili splošno zadovoljstvo s svojim življenjem s povprečno oceno 7,1; ocenjevali so z ocenami od 0 (popolnoma nezadovoljen) do 10 (zelo zadovoljen). Z enako povprečno oceno so splošno zadovoljstvo z življenjem ocenili tudi leto prej. Manj so bili s svojim življenjem zadovoljni tisti, ki živijo pod pragom tveganja revščine (povprečna samoocena 6,2), in tisti, ki so bili resno materialno prikrajšani (povprečna samoocena 5,1).

Splošno zadovoljstvo z življenjem so v 2016 ocenili z najvišjo oceno v osrednjeslovenski in gorenjski statistični regiji (7,3), z najnižjo oceno pa v koroški statistični regiji (6,7).

Pomemben dejavnik pri ocenjevanju splošnega zadovoljstva z življenjem je tudi izobrazba; tisti z doseženo višje- ali visokošolsko izobrazbo so namreč svoje zadovoljstvo z življenjem ocenili z višjo oceno (7,7) kot tisti prebivalci, ki so imeli le osnovnošolsko izobrazbo (6,2).

Zdravje

Splošno zdravstveno stanje zajema fizično, socialno in čustveno stanje osebe, pri čemer se ne upoštevajo trenutne zdravstvene težave. Poudariti je treba, da gre za subjektivno mnenje. Petina prebivalcev (v 2016), starih 16 ali več let, svoje splošno zdravstveno stanje ocenjuje kot zelo dobro, medtem ko 2 % prebivalcev menita, da je njihovo splošno zdravstveno stanje zelo slabo. V zadnjih 12 letih, od 2006 do 2016, se je delež prebivalcev, ki svoje zdravje ocenjujejo kot zelo dobro ali dobro, povečal za 10 odstotnih točk: s 54 % (2005) na 64 % (2016).

Na splošno zdravstveno stanje vpliva med drugim tudi višina dohodka. 25 % prebivalcev v najvišjem dohodkovnem razredu je izjavilo, da je njihovo zdravstveno stanje zelo dobro, medtem ko je bilo v najnižjem dohodkovnem razredu takih 15 %.

Pričakovano je, da mlajši svoje splošno zdravstveno stanje ocenjuje boljše kot starejši, vendar pa je delež mladih (od 16 do 25 let), ki so svoje zdravstveno stanje ocenili kot zelo dobro, v letu 2016 glede na leto 2015 upadel za 5 odstotnih točk; z 51 % (v 2015) na 46 % (v 2016). Med starejšimi (66 let ali več) pa je delež takih, ki so svoje zdravje ocenili kot zelo dobro, znašal le 3 %.

Revščina

Po zadnjih podatkih (za 2016) živi v Sloveniji pod pragom tveganja revščine skoraj 14 % ali 280.000 ljudi, kar je 7.000 manj kot leto prej. Letni prag tveganja revščine je bil skoraj enak pragu iz prejšnjega leta, ko je dosegel najvišjo raven; za enočlansko gospodinjstvo je znašal 616 EUR na mesec. Pred gospodarsko krizo je bil v Sloveniji relativno reven skoraj vsak 9., ob začetku krize vsak 8., v zadnjih letih pa vsak 7.

Če osebam pod pragom tveganja revščine prištejemo še resno materialno prikrajšane in osebe, ki živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo, dobimo 371.000 ljudi (18,4 %), ki so izpostavljeni tveganju socialne izključenosti (vsak 5.). Tveganju socialne izključenosti je bilo izpostavljenih približno 14.000 ljudi manj kot prejšnje leto.

V EU je v zadnjem letu pod pragom tveganja revščine živel vsak 6. prebivalec, resno materialno prikrajšan je bil vsak 13., tveganju socialne izključenosti je bil izpostavljen vsak 4. Nižji delež relativno revnih od Slovenije je imelo 6 držav EU, prag tveganja revščine je bil višji od slovenskega v 13 članicah EU, nižji delež resno materialno prikrajšanih oseb, kot ga je imela Slovenija, je imelo 12 držav EU, nižji delež izpostavljenih tveganju socialne izključenosti pa 8 držav EU.

Kriminaliteta

V 2016 je bilo v Sloveniji obsojenih približno 6.690 fizičnih oseb in 39 pravnih oseb. Največ obsojenih fizičnih oseb je bilo obsojenih za kazniva dejanja zoper premoženje (npr. tatvine, velike tatvine idr.), skoraj polovica. Najvišja kazen, izrečena v 2016 polnoletnim storilcem, je bila nepogojna zaporna kazen nad 10 let; izrečena je bila sedmim pravnomočno obsojenim polnoletnim storilcem (od tega eni ženski) za kazniva dejanja umorov in ubojev. Ti storilci so bili v povprečju stari 34 let, imeli so dokončano srednje poklicno izobraževanje in so bili državljani Republike Slovenije. Eden izmed njih je krivdo priznal. Postopek od storitve kaznivega dejanja do pravnomočne sodbe je v teh primerih trajal povprečno manj kot dve leti.

Kmetijstvo

Po prvi oceni naj bi bila vrednost kmetijske proizvodnje v 2017 za 7 % nižja kot v letu 2016; znašala naj bi 1.159 mio. EUR. Znižala naj bi se predvsem vrednost rastlinske pridelave, za 18 % (v glavnem zaradi občutno manjše pridelave (-20 %), kljub višjim cenam kot v prejšnjem letu (za 3 %)), vrednost živinoreje pa naj bi se povečala za 7 %, predvsem zaradi zvišanja cen (za 4 %).

Ocenjujemo, da bo faktorski dohodek v kmetijstvu (ta obsega neto dodano vrednost, od katere so odšteti drugi davki na proizvodnjo in h kateri so prištete druge subvencije na proizvodnjo) v letu 2017 za 17 % nižji kot pred enim letom. Na znižanje faktorskega dohodka naj bi vplivala predvsem nižja vrednost kmetijske proizvodnje in predpostavka, da ostajajo subvencije na ravni prejšnjega leta.

Krušnih strnih žit (pšenice in pira ter rži) smo letos pridelali 146.000 ton ali za 13 % manj kot lani, krmnih strnih žit (ječmena, ovsu in tritikale) pa 126.000 ton ali za 4 % več kot lani. Oljne ogrščice je bilo za 5 % več, obetala se je slabša letina koruze.

Od pri nas najpomembnejših sadnih vrst, jabolk in hrušk, smo v 2017 pričakovali v intenzivnih in tudi ekstenzivnih sadovnjakih izredno slab pridelek. Tako naj bi sadjarji letos pospravili iz intenzivnih sadovnjakov za več kot 2 tretjini (za 69 %) manj jabolk in skoraj za 3 četrtine (za 71 %) manj hrušk kot v letu 2016, ki za pridelek teh dveh sadnih vrst tudi ni bilo ugodno. V ekstenzivnih sadovnjakih se je letos pričakovalo za več kot polovico (za 59 % oz. za 53 %) manj jabolk in hrušk ter za 41 % manj češpelj in sliv kot lani. Statistični podatki o pričakovanih pridelkih so napovedovali za 2017 v primerjavi z letom prej tudi za polovico manjšo letino breskev in nektarin.

Po statističnih podatkih o pričakovanih pridelkih naj bi bil letošnji skupni pridelek grozdja (tehtal naj bi okrog 91.000 ton) za 4,5 % manjši od lanskega količinsko tudi slabšega pridelka in kar za 15,1 % manjši od povprečnega količinskega pridelka grozdja v zadnjih 10 letih. Vremenske razmere v 2017 so bile neugodne predvsem za pridelek rdečega grozdja.

Hrana

Prebivalec Slovenije je v 2016 porabil za prehrano v povprečju največ žit (122 kg), porabil pa je tudi 113 kg zelenjave in 72 kg svežega sadja

Najmanj samooskrbni smo bili tudi v 2016 z rastlinsko prehrano. Stopnja samooskrbe z zelenjavo je bila najnižja, 42-odstotna; stopnja samooskrbe s svežim sadjem je bila 44-odstotna, s krompirjem 55-odstotna in z žiti 74-odstotna.

Energetika

V 2016 smo v Sloveniji porabili okoli 206.000 TJ končne energije, kar je za 4 % več kot v letu prej. Končna raba energije na prebivalca je v 2016 znašala 0,13 TJ ali 76 kWh na dan na prebivalca, kar nas uvršča nekoliko nad povprečje EU-28. Kar 47 % te energije se je porabilo v obliki naftnih proizvodov. Iz obnovljivih virov energije je izviral 13 % porabljene energije. Največji porabnik je bil sektor promet (39 %), drugi največji porabnik je bila predelovalna

industrija z gradbeništvom (26 %), sledili so gospodinjstva (23 %) in drugi porabniki (druga raba) s kmetijstvom (12 %).

V gospodinjstvih je bil največji del energije porabljen za ogrevanje prostorov (65 %). Med energenti, porabljenimi v gospodinjstvih, so prevladovala lesna goriva (polena, lesni ostanki, sekanci, peleti in briketi), in ta so predstavljala okoli 42 % porabljene energije. Raba električne energije je pomenila nekaj več kot 24 % vse v gospodinjstvih porabljene energije, poraba zemeljskega plina 10 %, poraba ekstra lahkega kurilnega olja okoli 10 %, poraba daljinske toplote nekaj več kot 7 %, drugi energenti pa so bili porabljeni v manjših deležih.

Okolje

V Sloveniji je v 2016 nastalo skoraj 5,5 milijona ton odpadkov, za 6 % več kot v 2015. Količina nastalih odpadkov se od 2012 povečuje, v času gospodarske krize jih je nastalo manj, in to predvsem zaradi zmanjšanja količin odpadkov iz proizvodnih dejavnosti. 46 % vseh odpadkov je nastalo v proizvodnih dejavnostih, 44 % v storitvenih dejavnostih, 10 % pa v gospodinjstvih. Reciklirali smo 44 % doma nastalih in uvoženih odpadkov, na odlagališča pa smo odložili 2 % doma nastalih in uvoženih odpadkov.

Prebivalec Slovenije je v 2016 proizvedel približno 476 kg komunalnih odpadkov ali povprečno 1,3 kg na dan, kar nas uvršča blizu evropskega povprečja (480 kg/prebivalca). 67 % jih je bilo zbranih ločeno.

Prebivalec Slovenije je v povprečju porabil približno 104 litre vode na dan. Količina porabljene vode se od leta 2010 bistveno ne spreminja. Skoraj 69 % odpadne vode, ki zajema poleg uporabljene vode tudi onesnaženo padavinsko vodo, je bilo pred izpustom iz kanalizacijskih sistemov prečiščene in potem izpuščene v površinske vode.

Delež okoljskih davkov je znašal skoraj 4 % bruto domačega proizvoda (BDP), 63 % vseh okoljskih davkov so plačala gospodinjstva. Slovenija sodi med državami članicami EU med tiste z najvišjimi okoljskimi davki.

Turizem

Od začetka leta do konca septembra 2017 je bilo v Sloveniji zabeleženih 9,9 milijona turističnih prenočitev; to je za 12 % več kot v istem obdobju 2016. Domači turisti so ustvarili 31 %, tuji pa 69 % turističnih prenočitev v Sloveniji. Ključni trgi, od koder so prihajali tuji turisti, ki so ustvarili največ prenočitev, so bili Italija in Nemčija (vsaka 13 %), Avstrija (10 %), Nizozemska (6 %), Združeno kraljestvo in Hrvaška (vsaka 4 %).

Največ prenočitev je bilo ustvarjenih v občini Piran (14 %). Sledile so občine Ljubljana (12 %), Bled (7 %), Brežice in Kranjska Gora (v vsaki po 5 % vseh prenočitev), Bohinj in Moravske Toplice (v vsaki po 4 % vseh prenočitev).

Transport

Konec leta 2016 je bilo v Sloveniji registriranih nekaj manj kot 1,1 milijona osebnih avtomobilov (8 % več kot pred desetimi leti, ko smo v Sloveniji prvič presegli milijon osebnih

avtomobilov). Stopnja motorizacije je bila 53-odstotna, kar pomeni, da ima povprečno vsak 2. prebivalec Slovenije registriran osebni avtomobil. Povprečna starost osebnih vozil je bila skoraj 10 let.

Največ osebnih avtomobilov je vozilo na bencin (53 %) in na dizelsko gorivo (46 %). Število »bencinarjev« se je v primerjavi z letom 2014 zmanjšalo za 4 %, število »dizlov« pa povečalo za 11 %. Število osebnih avtomobilov na hibridni pogon se je v dveh letih povečalo za 73 %, število električnih osebnih avtomobilov pa se je v primerjavi z letom 2014 povečalo za 2,5-krat. Kljub temu je avtomobilov na hibridni ali električni pogon še vedno manj kot 1 %. Osebnih vozil na električni pogon je bilo v letu 2016 v Sloveniji 457, večina teh so bili manj zmogljivi (s prostornino motorja do 1399 ccm).

Po številu vozil na 1.000 prebivalcev je bila Slovenija v EU v 2015 na 9. mestu. Po deležu izdatkov za osebno mobilnost pa so slovenska gospodinjstva v samem evropskem vrhu, saj so se v 2015 uvrstila na 2. mesto, takoj za Luksemburgom.

Skoraj tri četrtine (72 %) od vseh prvih registracij osebnih avtomobilov v 2016 v Sloveniji so bile registracije novih osebnih avtomobilov, tj. vozil, ki pred tem še nikoli niso bila registrirana v tujini. Leta 2016 smo v Sloveniji zabeležili skoraj 65.000 prvih registracij novih osebnih avtomobilov, do vključno septembra 2017 pa se je v Sloveniji prvič registriralo že več kot 55.000 novih osebnih avtomobilov, kar je za 11 % več kot v istem obdobju leta 2016.

Od maja 2017 je obvezna registracija koles z motorjem z največjo dovoljeno hitrostjo do 25 km/h, možna pa je bila že od aprila 2017. Število prvih registracij vseh in novih koles z motorjem od januarja do septembra 2017 je bilo za okoli 800 % višje kot v istem obdobju leta 2016.